

**PROGRAMA DE RECERCA EN DOCÈNCIA
UNIVERSITÀRIA
INSTITUT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ**
*Convocatòria d'ajuts a la recerca en docència
universitària*

REDICE-10

Juliol 2010

I. PROJECTE DE RECERCA

ÍNDIX PROJECTE DE RECERCA

1. Títol del projecte	3
2. Necessitats i rellevància de la proposta	3
3. Objectius	4
4. Metodologia de recerca	5
5. Aspectes ètics	6
6. Pla de treball	7
7. Pla de difusió	10
8. Pressupost	11

II. PROJECTE DE RECERCA

1. TÍTOL DEL PROJECTE.

Aules obertes a la professionalització: anàlisi del seu impacte en la identitat i competències del formador¹

2. NECESSITATS I RELLEVANCIA DE LA PROPOSTA.

En finalitzar el projecte de recerca "*Implementació d'estratègies de pràctica reflexiva en la formació inicial i permanent dels mestres*"², realitzat durant els cursos 2008-2009 i 2009-2010, s'ha valorat la necessitat de donar-li continuïtat en vista dels resultats obtinguts. Aquests resultats, fruit de la relació establerta entre estudiants de 1er de magisteri del nou grau d'educació infantil i mestres en actiu d'escoles públiques de Barcelona, en el marc de les assignatures dels departaments de Didàctica i Organització Educativa i Teoria i Història de l'Educació, i en la que s'han aplicat estratègies de pràctica reflexiva en diferents moments i espais establerts en el desenvolupament de la recerca, han donat pas a una nova configuració de l'entorn formatiu en l'àmbit universitari a través de la creació d'Aules Obertes a la Professionalització, i que han fet possible la incorporació de noves metodologies docents en la implementació dels nous graus.

Actualment, el disseny, l'organització i el seu funcionament, així com la planificació i posada en pràctica de les "aules obertes a la professionalització" esta plenament assolida. S'ha establert un acord de col·laboració amb els centres educatius³ i s'ha incorporat satisfactòriament a la dinàmica general dels grups d'estudiants de l'ensenyament de magisteri d'educació infantil. Per tant, l'objectiu principal per part de l'equip d'investigadors/es durant el curs acadèmic 2010-2011 es el de mantenir i continuar el projecte, tot incorporant al professorat interessat d'ambdós departaments en aquesta modalitat formativa i els seus respectius grups d'estudiants, com també anar ampliant el nombre d'escoles i mestres que volen participar.

Dit això, és important remarcar l'interès que ha suscitat entre els membres de l'equip d'investigadors i investigadores la possibilitat d'emprendre un nou projecte de recerca

¹ Aquest projecte pretén donar continuïtat al Redice 2008 "*Implementació d'estratègies de pràctica reflexiva en la formació inicial i permanent dels mestres*" dut a terme durant els cursos 2008-2009 i 2009-2010.

² El citat projecte va obtenir el suport i finançament de la convocatòria Redice 2008 i els seus resultats estan pendents d'esser publicats a la Revista Reire de l'ICE de la UB. També va obtenir el Premi Escola Normal de la Generalitat 2009, de reconeixement d'experiències innovadores en formació inicial del professorat.

³ Enguany participaran en el projecte de recerca les escoles La Maquinista, Eulàlia Bota, Can Fabra, Baró de Viver, Els Encants, Bailen-Univers, Congrés-Indians, Fluvià, La Llacuna, Josep Carner i Caminet del Besos.

que permeti analitzar i valorar la repercussió de l'acció formativa duta a terme durant aquests dos darrers cursos acadèmics. És a dir, poder realitzar un estudi en profunditat sobre l'impacte de les "aules obertes a la professionalització" en la figura del formador, tant en la definició de la seva identitat, com en la identificació de les competències docents necessàries, i del significat que té el treball tutelat compartit entre el professorat i els mestres. Es evident que aquesta recerca també tindrà efectes en els estudiants i els docents, com en la pròpia institució universitària, i per tant s'hauran de tenir en consideració.

Així doncs, l'objecte de la recerca que es presenta dóna prioritat a tres temàtiques relacionades amb la docència universitària i la qualitat docent. La primera té a veure amb la consolidació de les relacions establertes entre l'ensenyament universitari i l'exercici professional en el món laboral (l'ensenyament de mestre i l'escola). La segona es refereix a la valoració de l'impacte que té la nova modalitat formativa d'aules obertes a la professionalització, en relació al perfil i competències del professorat. La tercera pretén l'ampliació de l'equip i l'establiment d'una xarxa multidisciplinària de recerca sobre l'ensenyament universitari. Són doncs temàtiques que es prioritzen en la present convocatòria d'ajuts a la recerca en docència universitària.

3. OBJECTIUS.

La novetat d'aquest projecte de recerca radica en l'estudi i anàlisi de l'impacte de les "aules obertes a la professionalització" (AOP), que s'han implementat en l'ensenyament de grau d'educació infantil des de l'any 2008. En concret es pretén assolir tres objectius generals:

- 1) Consolidar les relacions establertes entre l'ensenyament universitari i l'exercici professional en el món laboral (l'ensenyament de mestre i l'escola).
 - La configuració d'una comissió de treball i seguiment entre universitat i escola.
 - El compromís dels respectius equips de direcció i gestió en l'establiment d'acords de col·laboració.
 - La implicació institucional de les corresponents administracions educatives i formatives.
- 2) Valorar l'impacte que té la modalitat formativa d'aules obertes a la professionalització (AOP), en relació al perfil i competències del professorat.
 - La seva repercussió en la identitat del formador
 - L'adquisició de noves competències docents
 - La complementarietat dels diferents professionals en el treball tutelat
- 3) Establir una xarxa multidisciplinària de recerca sobre l'ensenyament universitari.
 - L'organització d'un seminari de formació i recerca amb diferents agents educatius: professorat intradepartamental i interdepartamental, escoles, centre de recursos pedagògic, inspecció educativa, regidora d'ensenyament, consorci d'educació.

- El desenvolupament i difusió del coneixement i dels resultats obtinguts en l'aplicació d'una modalitat formativa innovadora.
- La transferència de l'experiència i del bagatge intel·lectual acumulat a altres contextos i realitats formatives que obrin pas cap a la transformació i actualització de l'ensenyament universitari, tal com espera la societat del segle XXI.

4. METODOLOGIA DE RECERCA.

La metodologia prevista en el present projecte de recerca dóna continuïtat al plantejament realitzat en l'anterior projecte presentat en la convocatòria del Redice'08 i per tant es fonamenta en la recerca – acció (Lewin, Stenhouse, Elliot, Carr, Kemmin) amb els quatre eixos o focus principals de treball: *planificació - acció - observació - reflexió*, en interrelació constant i amb un desenvolupament en espiral, tenint com a objectiu descobrir la recerca com element innovador en la pràctica docent. Els objectius que es proposa la recerca permeten mantenir l'opció d'una metodologia qualitativa, mentre que el context ens manté en un disseny d'acord amb la recerca educativa. Es tracta doncs d'un enfocament qualitatiu i amb una perspectiva construccionista. Aquesta metodologia de recerca educativa contempla la necessitat de la investigació, de l'acció i de la formació com tres elements essencials per al desenvolupament professional tal com planteja Lewin (1946:34-36)⁴.

La recerca - acció ens proporciona la possibilitat de dur a terme una indagació pràctica realitzada pel propi professorat, de forma col·laborativa amb altres agents i professionals, amb la finalitat de millorar la seva pràctica educativa a través de cicles d'acció i reflexió. El propòsit fonamental de la recerca – acció és qüestionar les pràctiques educatives i els valors que les integren amb la finalitat d'explicitar-los (Kemmis y Mc Taggart, 1988)⁵.

En aquest nou projecte de recerca seguim destacant i mantenint les mateixes característiques en els diferents moments i el procés de la recerca – acció (Kemmis, 1989)⁶ - figura 1 - i que tenen a veure amb el compromís en la millora educativa, el control sistemàtic en la generació de dades vàlides, la descripció i explicació de l'acció, la convicció de que els problemes són resolubles i requereixen una solució pràctica, la previsió de que la recerca – acció deixa en suspens de vegades la definició d'una situació, la utilització d'una metodologia d'estudi de les situacions que es comunica des de la perspectiva dels participants, i la validació de les afirmacions fetes sense restriccions per part dels participants com a resultat de la recerca. Cadascuna de les fases o moments interrelacionats, implica una mirada retrospectiva, i una intenció prospectiva que formen conjuntament una espiral autorreflexiva de coneixement i acció.

⁴ LEWIN, K. (1946). "Action research and minority problems". *Journal of Social Issues*, 2, pp. 34-46.

⁵ KEMMIS, S y Mc TAGGART, T. (1988). *Cómo planificar la investigación acción*. Barcelona. Laertes.

⁶ Referència trobada a LATORRE, A. (2003). *La investigación acción. Conocer y cambiar la práctica educativa*. Barcelona. Editorial Graó.

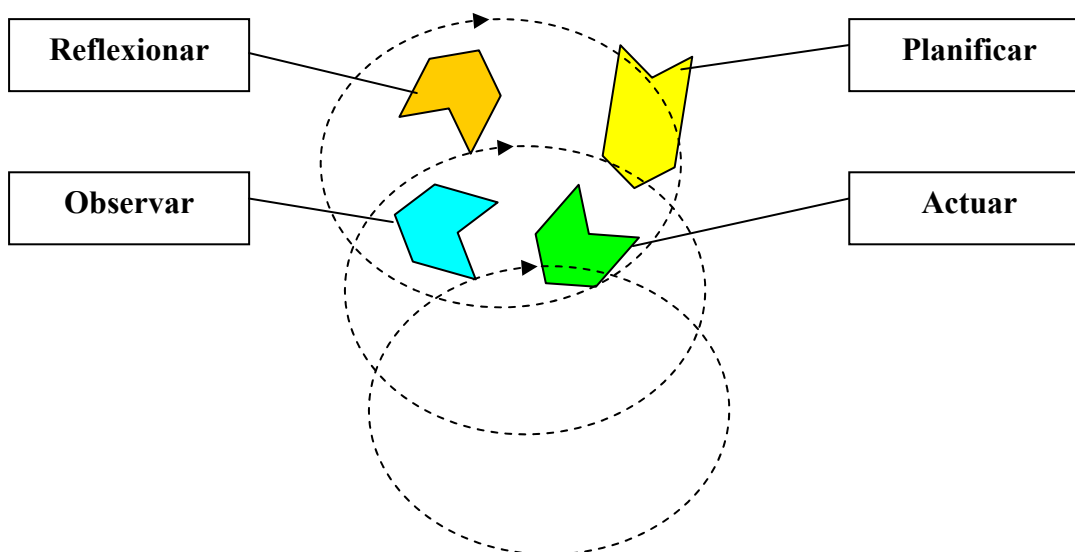

Figura 1. Els moments de la recerca – acció de Kemmis (1989)

El plantejament que es portarà a terme a través d'aquest procés de recerca – acció, a més de permetre la retroalimentació entre la teoria i la pràctica, entre la reflexió i l'acció, entre la planificació formativa i la pràctica docent, també possibilitarà l'anàlisi i valoració per a la millora qualitativa de l'ensenyament universitari. En aquest sentit es fa imprescindible seguir comptant amb un equip multidisciplinari d'investigadors i participants en la recerca, de l'àmbit universitari i no universitari, així com de subjectes en procés de formació i d'altres agents vinculats a l'educació, de manera que les situacions educatives s'analitzin des de diferents perspectives teòriques i professionals.

5. ASPECTES ÈTICS.

El projecte de recerca compleix l'establert al Codi de Bones Pràctiques en Recerca de la Universitat de Barcelona, aprovat pel Consell de Govern el 8 de febrer de 2010⁷. Es comparteixen plenament els objectius generals de millora de la qualitat de la recerca en tots els seus camps, en l'establiment de mecanismes per a garantir l'honestedat, la responsabilitat i el rigor en la recerca, així com l'adquisició de bones pràctiques científiques en el desenvolupament professional del propi equip d'investigadors. L'equip responsable de dur a terme la recerca garanteix que aquesta es farà d'acord amb la legislació vigent⁸ i amb unes bones pràctiques científiques⁹. Alhora la

⁷ <http://www.ub.edu/agenciaqualitat/doc/codibonespractiques.pdf>

⁸ Normativa de recerca de la Universitat de Barcelona. <http://www.ub.edu/aj/index11.htm>

- Pla d'igualtat de gènere de la Universitat de Barcelona. <http://www.ub.edu/genere/index.html>
 - Llei de protecció de dades de caràcter personal (Llei orgànica 15/1999, de 21 de desembre).

responsable de l'equip i investigadora principal assumeix el lideratge i la representació pública del resultat que s'esdevinguin, així com el fet de incentivar la participació activa de tots i cadascun dels membres. Durant el desenvolupament del projecte de recerca es dura a terme el seu seguiment per a comprovar l'adequada realització de les activitats segons la planificació prevista, i s'incorporaran els canvis que siguin necessaris. Tots els procediments i mètodes utilitzats en la recerca es referenciaran i documentaran pertinentment.

6. PLA DE TREBALL.

La planificació de l'execució del projecte consta de quatre etapes, cada una d'elles té una especificitat i concreta el desenvolupament global de la recerca. Aquestes etapes són les que es detallen a continuació:

- *Primera etapa de planificació*, en la que es fa una prospectiva de les accions a realitzar. Un cop la temàtica de recerca queda determinada pels resultats obtinguts en el projecte anterior, és el moment de establir un pla inicial de treball en el que caldrà incorporar els diferents aspectes previstos per al desenvolupament de la recerca.
- *Segona etapa d'acció* o de retrospectiva guiada pel pla inicial. És la posada en pràctica del pla i la presa de decisions que tenen lloc en el transcurs de l'acció.
- *Tercera etapa d'observació* i de prospectiva per a la reflexió. Etapa de registre del procés de l'acció, les circumstàncies en les que es realitza i els seus efectes.
- *Quarta etapa de reflexió* o de retrospectiva sobre l'observació. A partir de l'autoreflexió compartida entre els participants de l'equip d'investigadors/es es procedeix a l'anàlisi, interpretació i obtenció de conclusions que generen un nou cicle de planificació, acció i reflexió.

El pla de treball previst (quadre 1) contempla la realització dels diferents objectius¹⁰ proposats en la recerca a partir d'aquestes 4 etapes, en les que queden concretades diferents tasques que es desenvoluparan al llarg dels dos propers cursos acadèmics

-
- Agència de Valorització i Comercialització dels Resultats de la Investigació: (AVCRI). http://www.pcb.ub.es/acri/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=102&lang=ca_ES
 - Oficina de Seguretat, Salut i Medi Ambient (OSSMA). <http://www.ub.edu/ossma/info/index.htm>
 - Codi deontològic del psicòleg. <http://www.copc.org/content/category/>
 - Good Research Practice. University of Cambridge. <http://www.rsd.cam.ac.uk/about/policies/practice>
 - The University of Reading Code of Good Practice in Research. http://www.rdg.ac.uk/UnivRead/vb/RES/qar_public/index.htm

⁹ Principis ètics de la recerca – acció de Kemmis y McTaggart, 1988; Winter, 1989; Altrichter i altres, 1993.

¹⁰ **Objectius:** 1) Consolidar les relacions establertes entre l'ensenyament universitari i l'exercici professional en el món laboral (l'ensenyament de mestre i l'escola); 2) Valorar l'impacte que té la modalitat formativa d'aules obertes a la professionalització, en relació al perfil i competències del professorat; 3) Establir una xarxa multidisciplinària de recerca sobre l'ensenyament universitari.

2010-2011 i 2011-2012, i que assumiran els diferents responsables i participants en el projecte.

Figura 1. Pla de treball previst per al desenvolupament del projecte de recerca

Objectius:			
1) Consolidar les relacions establertes entre l'ensenyament universitari i el món laboral 2) Valorar l'impacte de les aules obertes a la professionalització, en relació al perfil i competències del professorat. 3) Establir una xarxa multidisciplinària de recerca sobre l'ensenyament universitari.			
Etaques i tasques	Instruments	Calendari¹¹	Responsables
1a Etapa: Planificació. Prospectiva per a l'acció. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Constitució del grup i configuració de la comissió de seguiment. Establiment de les bases de funcionament general. ▪ Utilització de grups de treball entre els participants per apropar postures i fer convergir interessos i necessitats. ▪ Delimitar els objectius, planificar i debatre els punts claus de la recerca – acció. ▪ Establiment del calendari de cadascuna de les accions a realitzar. ▪ Concreció dels moments que cal preveure per aplicar les accions acordades. ▪ Distribució de responsabilitats entre les persones participants: professorat, estudiants, mestres, professionals. 	Comissió de seguiment amb trobades bimensuals. Recuperació de dades de la recerca anterior (redice'08). Anàlisi i interpretació de les dades (redice'08). Discussió i debat dels resultats i conclusions (redice'08). Formulació compartida del focus d'investigació	Octubre 2010 a Gener 2011 Setembre 2011 a Octubre 2011	<u>Directes:</u> Equip d'investigadors i docents. <u>Indirectes:</u> altres docents, agents educatius, grup d'estudiants.
2a Etapa: Acció. Retrospectiva guiada pel pla. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Intervenció directa en les "aules obertes a la professionalització". ▪ Presa de decisions en el transcurs de l'acció i incorporació de canvis en el pla. ▪ Supervisió i registre del que succeeix. ▪ Establiment d'una base sòlida per a la reflexió i replanificació a través del diari de camp ▪ Compromís de l'equip i grups en el desenvolupament de l'acció. 	Control quinzenal de les sessions on es produeix l'acció Diari de camp dels investigadors/es Diari dels estudiants Reportatge gràfic	Febrer 2011 a Maig 2011 Octubre 2011 a Gener 2012	<u>Directes:</u> Equip d'investigadors i docents, i els grups d'estudiants.
3a Etapa: Observació. Prospectiva per a la reflexió. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Concreció i registre de les accions per a generar informació. ▪ Recopilació de la informació. ▪ Assessorament i ajuda en la compilació de les dades. ▪ Supervisió i documentació de la recerca - acció. ▪ Gestió de la informació. Criteris per a la transcripció. 	Trobades mensuals de treball Gravació en audio Tècnica DAFO Entrevistes en profunditat	Juny i juliol 2011 Febrer i març 2012	<u>Directes:</u> Equip d'investigadors i docents. <u>Indirectes:</u> experts i altres agents educatius externs.
4a Etapa: Reflexió. Retrospectiva sobre l'observació <ul style="list-style-type: none"> ▪ Recopilació i reducció de la informació. ▪ Disposició i representació de la informació. ▪ Validació de la informació. ▪ Interpretació de la informació. ▪ Avaluació de l'impacte i rellevància de la informació. ▪ Replantejament de l'acció i actualització del pla. 	Seminari de formació i recerca amb periodicitat semestral Grups de discussió Informe de progrés i article final	Juliol 2011 a Setembre 2011 Abril 2012 a Juny 2012	<u>Directes:</u> Equip d'investigadors i docents. <u>Indirectes:</u> altres docents, agents educatius, grup d'estudiants.

¹¹ Veure en detall el cronograma previst per al desenvolupament del projecte.

Cronograma previst del projecte recerca:

		Mesos																					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1a Etapa: Planificació	Constitució del grup i configuració de la comissió de seguiment.	CS		CS		CS		CS		CS		CS											
	Utilització de grups de treball entre els participants per apropar postures																						
	Delimitar els objectius, planificar i debatre els punts claus de la recerca.																						
	Establiment del calendari de cadascuna de les accions a realitzar.																						
	Concreció dels moments que cal preveure per aplicar les accions.																						
	Distribució de responsabilitats entre les persones participants																						
2a Etapa: Acció.	Intervenció directa en les "aules obertes a la professionalització".					CQ	CQ	CQ	CQ					CQ	CQ	CQ	CQ						
	Presa de decisions en el transcurs de l'acció i incorporació de canvis.																						
	Supervisió i registre del que succeeix.																						
	Establiment d'una base sòlida per a la reflexió i replanificació.																						
	Compromís de l'equip i grups en el desenvolupament de l'acció.																						
3a Etapa: Observació.	Concreció i registre de les accions per a generar informació.									TM	TM								TM	TM			
	Recopilació de la informació.																						
	Assessorament i ajuda en la compilació de les dades.																						
	Supervisió i documentació de la recerca - acció.																						
	Gestió de la informació. Criteris per a la transcripció.																						
4a Etapa: Reflexió.	Recopilació i reducció de la informació.																						
	Disposició i representació de la informació.																						
	Validació de la informació.																						
	Interpretació de la informació.																						
	Avaluació de l'impacte i rellevància de les evidències.																						
	Replantejament de l'acció i actualització del pla.				SF							SF											SF

CS=Comissió seguiment; CQ=Control quinzenal; TM=Trobades mensuals; SF=Seminari formació i recerca.

